

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1To/3/2022
Identifikačné číslo spisu:	9520100142
Dátum vydania rozhodnutia:	07.09.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:9520100142.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Martina Bargela a JUDr. Martina Piovartsyho na verejnom zasadnutí konanom 7. septembra 2022 v Bratislave v trestnej veci odsúdeného JUDr. Š. G., pre obzvlášť závažný zločin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 2, ods. 4 písm. b) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona prejednal odvolanie poškodeného Markíza - Slovakia, spol. s r. o., podané proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu, sp. zn. PK-1T/20/2020, z 12. októbra 2021 a takto

rozhodol:

Podľa § 319 Trestného poriadku odvolanie poškodeného Markíza - Slovakia, spol. s r. o., zamietá ako nedôvodné.

Odôvodnenie

Rozsudkom Špecializovaného trestného súdu, sp. zn. PK-1T/20/2020, z 12. októbra 2021 bol obžalovaný JUDr. Š. G. uznaný za vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 2, ods. 4 písm. b) Trestného zákona spolupáchateľstvom podľa § 20 Trestného zákona, ktorého sa dopustil na skutkovom základe tam podrobne rozvedenom.

Za to bol menovanému uložený podľa § 270 ods. 4, 38 ods. 2, ods. 3, § 36 písm. j) Trestného zákona trest odňatia slobody vo výmere 13 (trinásť) rokov, pričom na výkon trestu odňatia slobody bol podľa § 48 ods. 4 zaradený do ústavu na výkon trestu s minimálnym stupňom stráženia.

Podľa § 56 ods. 1 Trestného zákona mu bol uložený peňažný trest vo výške 5000 eur a podľa § 57 ods. 3 Trestného zákona pre prípad, že by výkon peňažného trestu mohol byť úmyselne zmarený, náhradný trest odňatia slobody vo výmere 5 (päť) mesiacov.

Zároveň podľa § 76 ods. 1 a § 78 ods. 1 Trestného zákona súd uložil JUDr. Š. G. aj ochranný dohľad vo výmere 1 (jeden) rok.

Podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku bola poškodená strana - Markíza - Slovakia, spol. s r. o., Bratislavská 1/a, 843 56 Bratislava - Záhorská Bystrica, IČO: 31 444 873, odkázaná s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Keďže vo vzťahu k výroku o vine a treste nebolo v zákonnej lehote podané odvolanie, v tejto časti nadobudol rozsudok právoplatnosť a vykonateľnosť 16. februára 2022.

Proti rozsudku Špecializovaného trestného súdu pre nesprávnosť výroku o náhrade škody podal odvolanie poškodený. Argumentoval prostredníctvom splnomocnenca takto:

„A. Nesprávnosť výroku vo vzťahu k trovám civilného konania (hmotnoprávne aspekty)

Súd prvého stupňa nesprávne uviedol, že: „V tejto súvislosti nemožno ignorovať skutočnosť, že v konečnom dôsledku Markíze - Slovakia, spol. s r. o., reálna škoda nevznikla, aj keď nemožno nevidieť, že poškodený sa už v civilnom konaní intenzívne bránil proti uplatneným neoprávneným nárokom“.

Podľa § 46 ods. 1 Trestného poriadku: „Poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálne alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody“. Pričom na výklad pojmu škoda sa použijú ustanovenia Trestného zákona.

Škoda sa podľa § 124 ods. 1 prvej vety Trestného zákona rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach.

Poškodenému vznikol reálny úbytok na majetku (vo forme vynaložených nákladov na obranu v civilnom konaní) v príčinnej súvislosti s trestným činom, za ktorý bol JUDr. Š. G. uznaný za vinného.

Poškodený si v rámci náhrady škody uplatňoval trovy civilného konania, ktoré predstavujú škodu priamo súvisiacu so spáchaným trestným činom. Tieto trovy by poškodenému inak (ak by nedošlo k spáchaniu skutku) nevznikli.

Platí, že: „Náklady na zisťovanie samotnej výšky škody (napr. náklady na inventúru vo vykradnutom obchode) nie sú sami o sebe v takej priamej príčinnej súvislosti s trestným činom, aby boli súčasťou škody ako zákonného znaku trestného činu, sú však v dostatočnej príčinnej súvislosti s tým, aby sa za ne od páchatel'a tohto trestného činu vyžadovala náhrada škody (k tomu porovnaj R 22/1979 CV)“. [Burda, E., Čentěš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol. Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. 1. diel. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, komentár k § 124 ods. 1 Trestného zákona].

Nie je rozhodujúce, že spôsobenie škody, resp. jej výška nebola zohľadnená pri právnej kvalifikácii skutku. Škoda dokonca nemusí byť znakom skutkovej podstaty trestného činu na to, aby bola poškodenému spôsobená, resp. následne v adhéznom konaní priznaná. Rovnako nie je rozhodujúce, či sú takto vynaložené finančné prostriedky nazvané škodou alebo trovami civilného konania. Dôležité je, že predstavujú škodu (reálny úbytok na majetku poškodeného), ktorá vznikla v príčinnej súvislosti s trestným činom.

Preto náklady právneho zastúpenia poškodeného v civilných konaniach sú škodou v zmysle Trestného zákona, ktorú si môže poškodený uplatniť v trestnom konaní a tiež môže súdu navrhnúť, aby v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť túto škodu. Tak poškodený učinil v súlade s § 46 ods. 1, ods. 3 Trestného poriadku.

B. Nesprávnosť výroku vo vzťahu k trovám civilného konania (procesné aspekty).

Súd prvého stupňa odkázal v rozsudku ohľadom uplatneného nároku na náhradu škody poškodeného na právny rozbor obsiahnutý v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn.: 4To/7/2020. Súd prvého stupňa svoj záver o nepríznani nároku na náhradu škody poškodenému viac neodôvodnil.

Rozsudok musí v zmysle § 163 ods. 1 v spojení s § 168 ods. 1 Trestného poriadku obsahovať odôvodnenie nie len výroku o vine a treste, ale aj ďalších výrokov, ktoré rozsudok obsahuje.

V rozsudku nie je uvedené z akého dôvodu nepriznal súd prvého stupňa poškodenému nárok na náhradu škody spôsobenej trestným činom, keď si ju poškodený riadne a včas uplatnil. Nie je tiež zrejmé, akými úvahami sa súd prvého stupňa spravoval pri hodnotení nároku poškodeného na náhradu škody. Rozsudok je v tejto časti nepreskúmateľný.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením pod sp. zn.: 4To/7/2020, rozhodol o odvolaní proti

rozsudku ŠTS, sp. zn.: PK-1T/9/2019, z 27. februára 2020 (rozsudkom boli odsúdení Mgr. J. X. a PhDr. R. N.), v ktorom ŠTS uviedol, že nemá právomoc rozhodovať o nákladoch právneho zastúpenia v civilných konaniach, pretože o nich bude rozhodovať civilný súd. Poškodený sa nestotožňuje s týmto názorom ŠTS (k tomuto názoru sa Najvyšší súd Slovenskej republiky v uznesení nevyjadril), a to najmä z nasledovných dôvodov:

a) Uplatňovanie náhrady škody spôsobenej trestným činom v civilnom a v trestnom konaní je rovnocenné - je výhradne na poškodenom, či si uplatní nárok v civilnom alebo v trestnom konaní. Vzťah adhézneho a civilného konania už bol judikátorne viackrát riešený s tým, že ak si poškodený uplatňuje ten istý nárok v civilnom a v trestnom konaní, potom je nutné preskúmať, či neexistuje prekážka litispendencie alebo prekážka veci rozhodnutej (napr. nedávne uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 481/19, body 89 a 90).

K prekážke rei iudicatae súdna prax potvrdila:

„Prekážka veci rozsouzené, která brání tomu, aby věc, o níž bylo pravomocně rozhodnuto, byla znovu projednána, je dána nejen tehdy; jestliže o téže věci rozhodl soud v občanském soudním řízení, ale i pravomocným přiznáním nároku na náhradu škody v trestním řízení (v tzv. adhezním řízení) nebo v řízení o přestupku a pravomocným rozhodnutím (rozhodčím nálezem) vydaným v rozhodčím řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 1166/2006, ze dne 30. 5. 2006, obdobně v usnesení Nejvyššího soudu, sp. zn. 26 Cdo 3591/2009, ze dne 23. 11. 2010)“. [Rozsudok Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 25 Cdo 1901/2018].

Toto platí aj vice versa. Nakoľko o náhrade trov civilného konania, trov znaleckých posudkov a odborných vyjadrení nebolo dosiaľ právoplatne rozhodnuté v civilnom konaní, prekážka veci rozhodnutej nie je daná.

K prekážke litispendencie doktrínálny výklad uvádza, že „ak si poškodený uplatní svoj nárok v trestnom konaní skôr ako v občianskom súdnom konaní, z pohľadu civilného procesu ide o začatie konania a tvorí prekážku prejednávanej veci - litispendencie [ŠÁMAL, Pavel. et. al. Trestní řád. Komentář - díl. I (§ 1 až 179h). 6 vyd. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 332.]

O prekážke litispendencie možno uvažovať len v prípade, že sporovými stranami sú tie isté subjekty a predmet konania je totožný [Uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 481/19, nález, sp. zn. II. ÚS 798/2016]. Avšak náklady na vedenie civilných konaní boli podstatne vyššie ako náhrada trov, ktorú môže (civilný) súd priznať podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb [viac v bode b) nižšie].

V prípade, že v tomto trestnom konaní odvolací súd prizná poškodenému náhradu škody - nákladov na vedenie civilného konania, potom pôjde z pohľadu civilného konania o rei iudicatae, a teda civilný súd už nemôže rozhodnúť o náhrade tých istých trov.

b) Pri rozhodovaní o náhrade trov civilného konania (civilný) súd nepriznáva náhradu trov právneho zastúpenia v ich skutočnej výške, ale najvyšš v tarifnej výške podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Naproti tomu škodou poškodeného sú celé náklady na právne zastupovanie, a tieto už poškodený musel vynaložiť. A teda aj keby civilný súd priznal poškodenému náhradu trov právneho zastúpenia, nebola by tým pokrytá celá škoda poškodeného.

C. Nesprávnosť výroku vo vzťahu k trovám právneho zastúpenia v trestnom konaní.

Vo vzťahu k trovám právneho zastúpenia v tomto trestnom konaní súd odkázal na ustanovenia § 557 a § 558 Trestného poriadku. Opäť svoje rozhodnutie žiadnym spôsobom neodôvodnil.

Podľa § 557 ods. 2 Trestného poriadku: „Súd môže podľa okolností prípadu rozhodnúť na návrh poškodeného o tom, že odsúdenému ukladá povinnosť nahradiť poškodenému celé trovy alebo ich časť, ktoré súvisia s účasťou poškodeného v trestnom konaní, a to aj v prípade, ak poškodenému nebol priznaný nárok na náhradu škody ani sčasti“.

Ustanovenie § 557 ods. 2 Trestného poriadku umožňuje súdu, aby aj keď poškodenému neprizná nárok na náhradu škody ani sčasti, rozhodol na návrh poškodeného o tom, že odsúdenému ukladá povinnosť nahradiť poškodenému celé trovy trestného konania alebo ich časť.

Naopak, ak bude nárok na náhradu škody (aj aspoň sčasti) poškodenému priznaný podľa bodu A. tohto

odôvodnenia odvolania, tak podľa § 557 ods. 1 Trestného poriadku je odsúdený, ktorému bola povinnosť na náhradu škody uložená, povinný nahradiť poškodenému trovy potrebné na účelné uplatnenie jeho nároku v trestnom konaní vrátane trov vzniknutých pribratím splnomocnenca.

D. Konečný návrh.

Z uvedených dôvodov navrhujeme, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 321 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku zrušil napadnutý rozsudok vo výroku o náhrade škody, a postupom podľa § 322 ods. 3 Trestného poriadku rozhodol tak, že poškodenému prizná náhradu škody (trovy civilného konania) vo výške 2.391.877 eur v súlade s § 46 ods. 3 Trestného poriadku, a zároveň bude odsúdený povinný nahradiť poškodenému trovy potrebné na účelné uplatnenie jeho nároku v trestnom konaní podľa § 557 ods. 1 Trestného poriadku".

+ + +

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací preskúmal v zmysle § 317 ods. 1 Trestného poriadku zákonnosť a odôvodnenosť napadnutého výroku o náhrade škody rozsudku ako i správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo. Mal pritom na zreteli aj povinnosť prihliadnuť na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané, ak by odôvodňovali podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku a zistil, že odvolanie poškodeného nie je dôvodné.

Podľa § 124 ods. 1 Trestného zákona škodou sa na účely tohto zákona rozumie ujma na majetku alebo reálny úbytok na majetku alebo na právach poškodeného alebo jeho iná ujma, ktorá je v príčinnej súvislosti s trestným činom, bez ohľadu na to, či ide o škodu na veci alebo na právach. Škodou sa na účely tohto zákona rozumie aj získanie prospechu v príčinnej súvislosti s trestným činom.

Podľa § 124 ods. 2 Trestného zákona škodou sa rozumie v zmysle odsek 1 aj ujma na zisku, na ktorý by poškodený inak vzhľadom na okolnosti a svoje pomery mal nárok, alebo ktorý by mohol odôvodnene dosiahnuť.

Podľa § 46 ods. 1 Trestného poriadku veta prvá poškodený je osoba, ktorej bolo trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková, morálna alebo iná škoda alebo boli porušené či ohrozené jej iné zákonom chránené práva alebo slobody.

Podľa § 307 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ak tento zákon neustanovuje inak, rozsudok môže odvolaním napadnúť poškodený pre nesprávnosť výroku o náhrade škody.

V zmysle legálnej definície škody v § 124 Trestného zákona sa za škodu ako znaku skutkovej podstaty alebo následku trestného činu považuje tzv. reálna (skutočná) škoda a ujma na zisku (následná škoda).

Skutočná škoda sa prejavuje zmenšením majetku poškodeného oproti stavu pred spáchaním trestného činu a je objektívne vyjadriteľná v peniazoch. Môže sa prejavovať viacerými formami - napr. zničením, stratou, poškodením či znehodnotením hmotnej veci, resp. majetku.

Ujma na zisku predstavuje potom rozdiel medzi tým, čo by poškodená strana dosiahla, ak by k trestnému činu nedošlo, a tým čo skutočne dosiahla.

Za majetok je možné považovať súbor vecí, práv a záväzkov poškodeného, zahŕňajúci tak aktíva ako i pasíva.

Dôležitým definičným kritériom škody je však skutočnosť, že musí byť (vzniknúť) v príčinnej súvislosti s trestným činom. Škoda je teda podľa uvedenej legálnej definície následkom trestného činu.

Uplatňovanie si nároku v civilnom konaní, ak takéto uplatnenie nie je obligatórne vyžadované pre vyvodenie trestnej zodpovednosti, nemôže byť v priamej príčinnej súvislosti s trestným činom, a preto

ani náklady vynaložené na bránenie svojho práva v civilnom súdnom konaní nemôžu predstavovať škodu v zmysle § 124 Trestného zákona.

Vzhľadom na to, že poškodený si v rámci náhrady škody uplatňoval trovy konania, ktoré nepredstavujú škodu priamo súvisiacu so spáchaným trestným činom, jeho odvolaniu nebolo možné vyhovieť.

Zo všeobecného hľadiska je ešte nutné uviesť, že trovy konania sú upravené normami procesného práva a náhrada škody má svoj základ v hmotnom práve. Ide teda o dva rozdielne právne inštitúty, ktoré sa v zásade neprelnávajú.

Zároveň je potrebné upriamiť pozornosť na tú skutočnosť, že v adhéznom konaní aplikuje trestný súd normy hmotného civilného práva, nikdy nie normy civilného práva procesného.

Ak by preto chcel súd v rámci trestného konania priznať ako nárok na náhradu škody trovy civilného konania, musel by aplikovať procesné normy civilného práva procesného, čo je vylúčené.

Zároveň by to predstavovalo obchádzanie práva, pretože poškodený má k dispozícii príslušné predpisy civilného práva procesného, ktorými sa v príslušnom konaní môže svojho nároku domôcť.

V spojitosti s tým Špecializovaný trestný súd správne poukázal i na ustanovenia § 557 a § 558 Trestného poriadku, týkajúce sa trov trestného konania a podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku zákonným spôsobom následne odkázal poškodeného s nárokom na náhradu škody na civilný proces.

Zároveň v tomto smere odvolací súd tiež rovnako ako súd prvého stupňa poukazuje na odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu, sp. zn. 4To/7/2020, z 12. januára 2021, ktorý sa danou problematikou už skôr zaoberal.

Riadiac sa uvedeným rozhodol najvyšší súd tak, ako je vyjadrené vo výrokovvej časti tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.